

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 21/2008 vp

Hallituksen esitys laeiksi kansaneläkelain, sairausvakuutuslain ja Kansaneläkelaitoksesta annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 3 päivänä kesäkuuta 2008 lähettänyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laeiksi kansaneläkelain, sairausvakuutuslain ja Kansaneläkelaitoksesta annetun lain muuttamisesta (HE 73/2008 vp).

Lausunto

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslakivaliokunta on antanut asiasta lausunnon (PeVL 20/2008 vp), joka on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- vanhempi hallitussihteeri Juha Rossi ja neuvotteleva virkamies Minna Liuttu, sosiaali- ja terveysministeriö

- budjettineuvos Tuomas Sukselainen, valtiovarainministeriö
- neuvotteleva virkamies Leena Koskinen, opetusministeriö
- osastopäällikkö Erkki Meriläinen, Kansaneläkelaitos
- ylitarkastaja Paula Väliverronen, Verohallitus
- asiantuntija Vesa Rantahalvari, Elinkeinoelämän keskusliitto EK
- johtaja Kaarina Knuuti, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- apulaisjohtaja Kaija Kallinen, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- Akava ry
- Suomen Yrittäjät
- Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kansaneläkelakia, sairausvakuutuslakia ja Kansaneläkelaitoksesta annettua lakia. Kansaneläkelaisissa säädettäisiin valtion perusrahoitusosuudeksi kansaneläkkeistä 53 prosenttia. Jäljelle jäävä osa rahoitettaisiin työnantajan kansaneläkemaksuilla, kansaneläkerahaston tuotoilla ja valtion lisä-

rahoitusosuudella. Valtio rahoittaisi kuitenkin edelleen kokonaan perhe-eläkkeet.

Kansaneläkerahaston rahoitusomaisuuden vähimmäismääräksi vuoden lopussa säädettäisiin viisi prosenttia kansaneläkevakuutuksen kuluista. Vähimmäismäärän saavuttaminen turvattaisiin valtion lisärahoitusosuudella. Vähimmäismäärän ylittyessä lisärahoitusosuutta ei sen si-

jaan tulisi lainkaan maksettavaksi. Vähimmäismäärää laskettaessa ei enää otettaisi huomioon valtion kokonaan rahoittamia vammaisuuksia, eläkkeensaajan asumistukia ja rintamalisä.

Sairausvakuutusmaksuja määrättäessä hyväksyttävää sairausvakuutusrahaston liikkumavaraa ehdotetaan väljennettäväksi siten, että rahaston rahoitusomaisuuden määrä sairausvakuutuksen kuluista voisi vaihdella 8—12 prosentin rajoissa. Sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun maksuprosentista ehdotetaan säädettäväksi vuosittain annettavalla valtioneuvoston asetuksella.

Muut kuin sairausvakuutus- ja kuntoutusetuudet ehdotetaan erotettaviksi sairausvakuutusrahastosta omaksi muun sosiaaliturvan rahastoksi. Uudesta rahastosta maksettaisiin noin 37 prosenttia Kansaneläkelaitoksen kaikista etuusmenoista, muun muassa lapsilisät, yleinen asumistuki, opintotuki ja työttömyysetuudet sekä

huhtikuun alusta 2009 Kansaneläkelaitokselle siirtyväksi ehdotettu elatustuki. Uudessa rahastossa olevia varoja voitaisiin tilapäisesti käyttää jonkin toisen samaan rahastoon kuuluvan etuuden maksamiseen.

Kansaneläkelaitoksen toimintakulut kohdennettaisiin nykyistä tarkemmin laitoksen eri etuusrahastoille. Kansaneläkelaitoksen toimihenkilöiden eläkkeiden eläkevastuun katteena olevien varojen vähimmäistasoksi vahvistettaisiin 41 prosenttia eläkevastuun täydestä määrästä. Lisäksi lakeihin tehtäisiin lainsäädännön muutoksista johtuvia teknisiä muutoksia.

Esitys liittyy valtion vuoden 2009 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2009. Elatustukea koskevaa säännöstä sovellettaisiin kuitenkin vasta 1 päivästä huhtikuuta 2009.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Esityksen tavoitteena on selkeyttää ja yksinkertaistaa Kansaneläkelaitoksen rahoitusta ja parantaa rahoitusjärjestelmän läpinäkyvyyttä. Pääosin teknisellä uudistuksella ei muuteta valtion, työnantajien eikä vakuutettujen käytännössä toteutuneita rahoitusosuuksia. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä jäljempänä ehdotetuin muutoksin.

Rahastojen uudistaminen

Valtion takuusuorituksista kansaneläkerahastoon ehdotetaan luovuttavaksi ja valtion perusrahoitusosuus kirjataan lakiin tosiasiallista tilaa vastaavaksi. Perusrahoitusosuuden ulkopuolelle jäävä osa kansaneläkekuluista rahoitettaisiin työnantajan maksuista kertyvillä varoilla, kansaneläkerahaston sijoitustuotoilla ja valtion lisärahoitusosuudella. Uusi valtion lisärahoitusosuus vastaisi rahoituksen joustoeränä nykyistä valtion takuusuoritusta. Sen määrän olisi kuitenkin

kin tarkoitus olla nykyistä takuusuoritusta merkittävästi pienempi.

Valiokunnan näkemyksen mukaan jatkossa on tarpeen huolehtia siitä, ettei ehdotettu lisärahoitusosuus kasva hallitsemattomasti nykyisen valtion takuusuorituksen tavoin vaan rahoitusosuuksia koskevia säännöksiä tarkistetaan merkittäviä kustannusmuutoksia aiheuttavien etuusmuutosten yhteydessä.

Sairausvakuutusrahaston vähimmäismäärän liikkumavaran ylärajaa ehdotetaan nostettavaksi nykyisestä 10 prosentista 12 prosenttiin. Sosiaali- ja terveysvaliokunta on aiemmin mietinnössään kannattanut liikkumavaran kasvattamista. Valiokunta on katsonut, että on tärkeää huolehtia maksujen järkevästä ja mahdollisimman tasaisesta kehityksestä, minkä vuoksi sairausvakuutusrahaston puskurilla tulee riittävästi varautua tulevaan kustannusten kasvuun (StVM 46/2006 vp). Nyt ehdotetulla muutoksella voidaan välttää liian tiukan vaihteluvälin aiheuttama sairausvakuutusmaksujen vuosittainen muuttaminen. Sairausvakuutusrahaston nettorahoitus

tusomaisuus voi jatkossa vuoden lopussa olla 8—12 prosenttia sairausvakuutuksen kokonaiskuluista ilman, että sillä olisi vaikutusta seuraavan vuoden vakuutusmaksuihin.

Sairausvakuutuksen ja muun sosiaaliturvan etuuksien maksamista ehdotetaan uudistettavaksi eriyttämällä ne toisistaan eri rahastoihin. Tätä varten perustetaan uusi muun sosiaaliturvan rahasto, josta maksettaisiin muut kuin sairausvakuutuslain perusteella rahoitettavat etuudet. Näitä ovat muun muassa lapsilisä, kotihoidon tuki, äitiysavustus, asumistuki, opintotuki, työttömyysturvan peruspäiväraha ja työmarkkinatuki sekä koulutustuki. Ehdotus selkeyttää järjestelmää, koska rahastoista maksettavien etuuksien rahoitus poikkeaa toisistaan. Muun sosiaaliturvan rahastosta maksettavat etuudet rahoitetaan pääasiassa valtion varoista. Rahastolla ei siten olisi rahoitusomaisuuden vähimmäismäärään perustuvaa puskuria.

Valiokunta pitää uuden rahaston muodostamista perusteltuna, mutta ehdottaa, että rahaston nimeksi tulee sosiaaliturvan yleisrahasto.

Sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun tarkistaminen

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun maksuprosentista säädettäisiin jatkossa lain sijasta vuosittain valtioneuvoston asetuksella. Sairausvakuutuksen rahoitus on jaettu sairaanhoitovakuutuksen rahoitukseen ja työtulovakuutuksen rahoitukseen. Sairaanhoitovakuutuksesta korvataan osa avohoidon lääkemenosta, matkakuluista, ylioppilaiden terveydenhuollon kustannuksista sekä Kansaneläkelaitoksen järjestämän kuntoutuksen kustannuksista. Sairaanhoitovakuutuksesta korvataan myös osa yksityisen terveydenhuollon lääkärin- ja hammaslääkärinpalkkioista sekä lääkärin määräämistä tutkimuksista ja hoidoista. Sairaanhoitovakuutusta rahoittavat vakuutetut ja valtio. Työnantajilta ei peritä sairaanhoitomaksua.

Perustuslakivaliokunnan kannan mukaan sairausvakuutusmaksut ovat valtiosääntöoikeudellisesti veroja (PeVL 36/2005 vp, s. 2/II). Perustuslain 81 §:n 1 momentin mukaan valtion veros-

ta säädetään lailla, joka sisältää säännökset verovelvollisuuden ja veron suuruuden perusteista sekä verovelvollisen oikeusturvasta. Perustuslakivaliokunta toteaa, että ehdotuksen arvioinnin kannalta on merkityksellistä, täyttääkö se vaatimuksen sairaanhoitomaksun suuruuden perusteiden säätämisestä lailla. Tältä kannalta on huomattava, että asetuksenantajan harkintavaltaa on sairausvakuutuslain muilla säännöksillä merkittävästi rajoitettu. Lain 18 luvun 23 §:n 1 momentin mukaan sairaanhoitomaksun maksuprosenttia on tarkistettava siten, että sairaanhoitomaksujen tuotoilla ja valtion rahoitusosuu- della voidaan kattaa sairaanhoitovakuutuksen kulut, jotka luetellaan saman luvun 8 §:ssä. Luvun 9 §:ssä on täsmälliset säännökset siitä, miten paljon vakuutetuilta perittävän sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun tuotoilla rahoitetaan sairaanhoitovakuutuksen kulujen yhteismäärästä. Vastaava säännös valtion rahoitusosuudesta on luvun 10 §:ssä. Muun kuin ansiotulon perusteella tehtävästä sairaanhoitomaksun korotuksesta säädetään puolestaan 18 luvun 20 §:n 2 ja 3 momentissa. Tällaisessa sääntelyyhteydessä asetuksenantajan harkintavalta tulee perustuslakivaliokunnan mielestä lain tasolla riittävästi lain säännöksiin sidotuksi eikä ehdotus sen vuoksi vaikuta lakiehdotuksen käsittelyjärjestykseen. Valtiosääntöoikeudelliselta kannalta perustuslakivaliokunta huomauttaa pitävänsä merkittävästi parempana vaihtoehtona, että lakiin otetaan perussäännös lukuarvoin osoitetusta suhteellisen suppeasta vaihteluvälistä, jonka puitteissa lain muiden säännösten perusteella määräytyvän sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun suuruutta voidaan valtioneuvoston asetuksella muuttaa.

Perustuslakivaliokunta toteaa kuitenkin, että valiokunta on vakiintuneessa käytännössään katsonut, että tarkastikaan sidottua lain muuttamisvaltaa ei ole asianmukaista säätää asetuksenantajalle, ellei siihen ole erityisiä ja painavia syitä. Esimerkiksi vuosittain tarkistettavan maksun liittyminen laajempaan toistuvasti muutettavien maksujen kokonaisuuteen voi olla tällainen syy. Pääsäännön mukaan lain muuttamisvallan tulee säilyä lainsäätäjällä. Tämän vuoksi on syytä har-

kita, onko lain muuttamista tarkoittavan valtuuden sisällyttäminen lakiin asiallisesti ylipäänsä tarpeen. Kun perustuslakivaliokunta kuitenkin katsoi, että sinänsä asetuksenantajan harkintavalta on lain säännöksiin riittävästi sidottu, sosiaali- ja terveysvaliokunta ei pidä asiallisesti tarpeellisenä, että sairaanhoitomaksun maksuprosentista säädettäisiin vuosittain lailla.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta katsoi sairausvakuutuksen rahoitusuudistusta käsitellessään, että eri maksajatahojen rahoitusosuuksien kehitystä on tärkeää vuosittain seurata (StVM 22/2005 vp). Monien sairaanhoitomaksulla rahoitettavien etuuksien osalta on parhaillaan viireillä hallitusohjelmaan perustuva kehittämis työ. Lisäksi lääkekustannusten nousupaine on koko ajan suuri. Valiokunta pitää edelleen tärkeänä maksun kehityksen seuraamista, minkä vuoksi on perusteltua, että laissa säädettyä maksun suuruutta voidaan muuttaa asetuksella vain suppealla vaihteluvälillä.

Sairausvakuutuksen rahoitusuudistuksen tullessa voimaan vuoden 2006 alussa sairaanhoitomaksun maksuprosentti oli 1,33. Tästä säädetään sairausvakuutuslain 18 luvun 20 §:n 1 momentissa. Sen jälkeen maksuprosenttia on vuosittain muutettu sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun ja työnantajan kansaneläkemaksun maksuprosentista annetulla lailla (1262/2006). Maksua alennettiin 0,05 prosenttiyksikköä vuodelle 2007 ja 0,04 prosenttiyksikköä vuodelle 2008. Ennakkolaskelman mukaan vuodelle 2009 maksua pitäisi korottaa 0,04 prosenttiyksikköä, jolloin maksu tulisi olemaan 1,28 prosenttia. Valiokunta ehdottaa, että vaihteluväli, jolla maksua voi asetuksella muuttaa, olisi 0,3 prosenttiyksikköä sairausvakuutuslaissa säädetystä vuoden 2006 maksutasosta. Tällöin liikkumavaraa olisi 0,15 prosenttiyksikköä alaspäin ja ylöspäin, eli vähimmäis- ja enimmäisrajat olisivat 1,18 ja 1,48 prosenttia.

Yksityiskohtaiset perustelut

2. Laki sairausvakuutuslain muuttamisesta

18 luvun 23 §. Sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun tarkistaminen. Lakiehdotuksen 23 §:n mukaan sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun maksuprosentista säädetään vuosittain ennen marraskuun 23 päivää annettavalla valtioneuvoston asetuksella. Perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta ja yleisperusteluissa tarkemmin esitetyin perustein sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa, että maksuprosentista voitaisiin säätää asetuksella vain, jos maksu ei alittaisi 1,18 prosenttia tai ylittäisi 1,48 prosenttia kunnallisverotuksessa verotettavasta ansiotulosta ja muusta sairausvakuutuslain 14 ja 16—19 §:ssä tarkoitettu sairaanhoitomaksun maksuperusteesta. Muutoin maksusta on säädettävä lailla.

3. Laki Kansaneläkelaitoksesta annetun lain muuttamisesta

Valiokunta ehdottaa 12 a, 12 d ja 12 f §:ssä mainitun "muun sosiaaliturvan rahaston" nimen muuttamista nimeksi "sosiaaliturvan yleisrahasto".

3 a luvun 12 g §. Pykälän 3 momentin mukaan eläkevastuurahaston täyden eläkevastuun laskemisessa noudatetaan eläkesäätiölain 6 luvussa säädettyjä perusteita, joista Vakuutusvalvontavirasto antaa tarkemmat määräykset.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan todennut, että 12 g §:n 3 momentin säännöksen voidaan ymmärtää viittaavan mahdollisuuteen antaa määräyksiä mm. eläkesäätiölain 6 luvun noudattamisen laajuudesta. Valiokunta katsoi, että säännöstä on syytä tarkistaa esimerkiksi niin, että Vakuutusvalvontavirasto voi antaa tarkempia määräyksiä eläkesäätiölain mainitussa luvussa säädettyjen perusteiden soveltamisesta eläkevastuun täyden määrän laskemiseen eläkevastuurahastossa.

Voimassa olevan lain mukaan Kansaneläkelaitos noudattaa työntekijöidensä tai laitokseen palvelussuhteessa olevien henkilöiden eläkevas-

tuun laskemisessa soveltuvin osin eläkesäätiölain säännöksiä sekä soveltuvin osin myös Vakuutusvalvontaviraston eläkesäätiölle ko. lain perusteella antamia määräyksiä. Tarkoituksena on jatkaa tätä voimassa olevaa käytäntöä. Valiokunta ehdottaa perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta säännöksen sanamuodon tarkistamista.

Laki Kansaneläkelaitoksesta annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen 2 momentin kumoamisesta (Uusi 4. lakiehdotus)

Kansaneläkelain kokonaisuudistuksen yhteydessä Kansaneläkelaitoksesta annettua lakia (731/2001) muutettiin 15.5.2007 annetulla lailla 587/2007, joka tuli voimaan 1.1.2008. Lain voimaantulosäännöksen 2 momentissa säädetään määräajasta, mihin mennessä lain 12 c §:n 1 momentissa säädetty Kansaneläkelaitoksen eläkevastuurahaston enimmäismäärä 41 prosenttia eläkevastuun täydestä määrästä tulee saavuttaa. Lisäksi säännöksessä säädetään eläkevastuun kattamisesta siirtämällä sijoitus- ja käyttöomaisuutta muusta Kansaneläkelaitoksen rahastosta sekä varojen arvon korottamisesta.

Hallituksen esityksen 3. lakiehdotuksen 12 g §:n 2 momentissa säädettäisiin eläkevas-

tuurahaston varojen vähimmäismäärästä, 12 h §:n 2 momentissa eläkevastuun kattamisesta siirtämällä käyttö- tai sijoitusomaisuutta etuusrahastosta eläkevastuurahastoon ja 12 h §:n 3 momentissa eläkevastuurahaston varojen arvostamisesta.

Lain 587/2007 voimaantulosäännöksen voimassa oleva 2 momentti olisi sisällöltään ristiriitainen hallituksen esityksessä ehdotettujen edellä mainittujen eläkevastuuta koskevien säännösten kanssa. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa, että voimaantulosäännöksen 2 momentti kumotaan 1.1.2009 lukien.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa,

että 1. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana,

että 2. ja 3. lakiehdotus hyväksytään muutettuina (Valiokunnan muutosehdotukset) ja

että hyväksytään uusi 4. lakiehdotus (Valiokunnan uusi lakiehdotus).

Valiokunnan muutosehdotukset

2.

Laki

sairausvakuutuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 21 päivänä joulukuuta 2004 annetun sairausvakuutuslain (1224/2004) 18 luvun 2 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1113/2005, ja

muutetaan 18 luvun 1 §, 8 §:n 2 momentti, 11 §:n 1 momentin 3 kohta ja 2 momentti, 13 §, 23 §:n 2 momentti, 26 §, 28 §:n 1 momentti sekä 32 ja 35 §,

sellaisina kuin ne ovat 18 luvun 1 §, 8 §:n 2 momentti, 11 §:n 1 momentin 3 kohta ja 2 momentti, 26 §, 28 §:n 1 momentti sekä 32 ja 35 § mainitussa laissa 1113/2005 sekä 13 § viimeksi mainitussa laissa ja laissa 1342/2006, sekä

lisätään 18 luvun 11 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 1113/2005, uusi 4 kohta, jolloin nykyinen 4 kohta siirtyy 5 kohdaksi, seuraavasti:

18 luku	marraskuun 23 päivää annettavalla valtioneuvoston asetuksella. <i>Jos maksu kuitenkin alittaisi 1,18 prosenttia tai ylittäisi 1,48 prosenttia kunnallisverotuksessa verotettavasta ansiotulosta ja muusta 14 ja 16—19 §:ssä tarkoitetusta sairaanhoitomaksun maksuperusteesta, maksuprosentista on säädettävä lailla.</i>
Sairausvakuutusrahasto ja vakuutusmaksut	
1, 8, 11 ja 13 § (Kuten HE)	
23 §	
<i>Sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun tarkistaminen</i>	26, 28, 32 ja 35 § (Kuten HE)
-----	Voimaantulosäännös (Kuten HE)
Sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun maksuprosentista säädetään vuosittain ennen	

3.

Laki

Kansaneläkelaitoksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Kansaneläkelaitoksesta 17 päivänä elokuuta 2001 annetun lain (731/2001) 12 a—12 c § ja 15 §:n 1 momentti,
 sellaisina kuin niistä ovat 12 a—12 c § laissa 587/2007, ja
lisätään lakiin uusi 12 d—12 h § seuraavasti:

3 a luku	12 b ja c § (Kuten HE)
Rahastot	
12 a §	12 d §
<i>Kansaneläkelaitoksen rahastot</i>	Sosiaaliturvan yleisrahasto
Kansaneläkelaitoksen rahastot ovat kansaneläkerahasto, sairausvakuutusrahasto ja <i>sosiaaliturvan yleisrahasto (etuusrahastot)</i> sekä eläkevastuurahasto. (2 mom. kuten HE)	<i>Sosiaaliturvan yleisrahastosta</i> maksetaan muut kuin 12 b ja 12 c §:ssä tarkoitetut Kansaneläkelaitoksen toimeenpantaviksi säädetyt etuudet sekä niiden toimeenpanosta Kansaneläkelaitokselle aiheutuvat toimintakulut. <i>Sosiaaliturvan yleisrahastoon</i> kuuluvan etuuden maksamiseen suoritettuja varoja voidaan tilapäisesti käyttää toisen tästä samasta rahastosta

maksettavan etuuden suorittamiseen. Etuuksien rahoitus on kuitenkin oikaistava mahdollisimman nopeasti, viimeistään etuuden maksuvuoden lopussa.

(3 mom. kuten HE)

12 e §
(Kuten HE)

12 f §

Valtion osuuden suorittaminen sosiaaliturvan yleisrahaston toimintakuluista

Valtio suorittaa Kansaneläkelaitokselle sosiaaliturvan yleisrahaston toimintakulujen ennakkona tammikuussa vähintään yhden kuukauden vuotuisen ennakon määrästä ja sen jälkeen kuukausittain jäljellä olevan määrän tasasuuruusina erinä. Rahoituksen turvaamiseksi en-

nakko voidaan jaksottaa edellä säädetystä poiketen.

(2 mom. kuten HE)

12 g §

Eläkevastuurahasto

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Eläkevastuun täyden määrän laskemisessa noudatetaan soveltuvin osin eläkesäätiölain (1774/1995) 6 luvussa säädettyjä perusteita ja Vakuutusvalvontaviraston mainittujen perusteiden soveltamisesta eläkesäätiöille antamia tarkempia määräyksiä.

12 h ja 15 §
(Kuten HE)

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

Valiokunnan uusi lakiehdotus

4.

Laki

Kansaneläkelaitoksesta annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen 2 momentin kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tällä lailla kumotaan 11 päivänä toukokuuta 2007 Kansaneläkelaitoksesta annetun lain muuttamisesta annetun lain (587/2007) voimaantulosäännöksen 2 momentti.

2 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2009.

StVM 21/2008 vp — HE 73/2008 vp

Helsingissä 24 päivänä lokakuuta 2008

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Juha Rehula /kesk	Jukka Mäkelä /kok
vpj.	Sirpa Asko-Seljavaara /kok	Håkan Nordman /r
jäs.	Risto Autio /kesk	Paula Sihto /kesk
	Maria Guzenina-Richardson /sd	Anni Sinnemäki /vihr
	Hannakaisa Heikkinen /kesk	Satu Taiveaho /sd
	Arja Karhuvaara /kok	Lenita Toivakka /kok
	Anneli Kiljunen /sd	Erkki Virtanen /vas.
	Marjaana Koskinen /sd	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eila Mäkipää.

VASTALAUSE

Perustelut*Sairaanhoitovakuutuksen kasvavat maksut pidettävä eduskunnan valvonnassa*

Hallitus esittää, että sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksuista säädettäisiin samalla valtioneuvoston asetuksella kuin sairausvakuutuksen työtulovakuutuksen maksuista. Tätä emme kannata. Sairausvakuutuksen rahoitusuudistusta valmisteltaessa pidettiin selvänä, että sairaanhoitomaksuista tulee niiden veronluonteisuuden takia säätää lailla. Tämä oli tuolloin myös sosiaali- ja terveystieteiden kanta.

Perustuslakivaliokunta huomauttaa nyt käsiteltävänä olevaan hallituksen esitykseen antamassaan lausunnossa (PeVL 20/2008 vp), että perustuslain 81 §:n 1 momentin nojalla lainmuuttamisvallan tulee pääsääntöisesti säilyä lainsäätäjällä veronluonteisten maksujen kohdalla, joita sairausvakuutusmaksut valtiosääntöoikeudellisessa mielessä ovat. Valiokunnan vaikiintuneen käytännön mukaan ei tarkastikaan sidottua lain muuttamisvaltaa ole asianmukaista säätää asetuksenantajalle, ellei tähän ole erityisiä ja painavia syitä. Perustuslakivaliokunta katsoo lausunnossaan, että sosiaali- ja terveystieteiden tulisi harkita, onko lain muuttamista tarkoittavan valtuuden sisällyttäminen sairausvakuutuslakiin asiallisesti ylipäänsä tarpeen.

Sairausvakuutuksen menojen, erityisesti lääkekorvausten, arvioidaan tulevina vuosina nousevan muun muassa väestön ikärakenteen muutoksen seurauksena. Tämä merkitsee nousupaineita myös verojen yhteydessä perittäviin vakuutettujen sairaanhoitomaksuihin. Näistä syistä on sairaanhoitomaksujen määrääminen vuosittain lailla edelleen perusteltua. Sosiaali- ja terveystieteiden on aiemmin rahoitusuudistusta käsitellessään linjannut (StVM 22/2005 vp),

että maksujen ja eri maksajatahojen rahoitusosuuksien kehitystä on tärkeää seurata vuosittain.

Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännössä erityinen, painava syy lain muuttamisvallan antamiselle asetuksenantajalle voi olla esimerkiksi vuosittain tarkistettavan maksun liittyminen laajempaan toistuvasti muutettavaan maksujen kokonaisuuteen. Riittävä syy veronluonteisten, nousevien sairaanhoitomaksujen säätämiseen asetuksella ei mielestämme ole joustavuuden lisääminen etenkin, kun joustavuutta voidaan lisätä muilla keinoin. Yksi keino on määrittää seuraavan vuoden maksut esimerkiksi kesäkuun laskelmien perusteella ja tarkentaa niitä valtion talousarvioesityksen yhteydessä elokuussa. On myös huomattava, että maksujen määrääminen lokakuussa käytettävissä olevien mahdollisimman lopullisten Kansaneläkelaitoksen tarkistuslaskelmien mukaan ei kuitenkaan vastaa seuraavan vuoden todellisia kuluja, vaan tarkistus on mahdollinen vasta vuotta myöhemmin. Käytäntöä on siis mahdollista muuttaa siten, että maksut määritetään esimerkiksi elokuun tarkistuslaskelmien pohjalta ja annetaan budjettilakina eduskunnalle. Tarvittava maksutasokorjaus tehtäisiin jälkikäteen seuraavana vuonna. Näin voitaisiin välttää eduskunnan ja verohallinnon kannalta liian tiukka aikataulu.

Myös työnantajan tulee osallistua sairaanhoitovakuutuksen rahoittamiseen

Kun otetaan huomioon sairaanhoitovakuutukseen käytettävissä olevat varat, menojen kasvupaine ja kehittämistarpeet, on myös välttämätöntä laajentaa vakuutuksen rahoituspohjaa. Sairausvakuutuslakia tulisikin muuttaa siten, että myös työnantajat osallistuisivat sairaanhoitovakuutuksen rahoittamiseen.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme

että lakiehdotukset hyväksytään muutoin valiokunnan mietinnön mukaisina paitsi että 2. lakiehdotuksen 23 § poistetaan.

Helsingissä 24 päivänä lokakuuta 2008

Anneli Kiljunen /sd
Marjaana Koskinen /sd
Maria Guzenina-Richardson /sd

Satu Taiveaho /sd
Erkki Virtanen /vas